

klonule, tješi žalosne, odmara umorne, mekša otvrdnule. Širokobriješko Gospi-no svetište izraz je stoljetne pobožnosti vjerničkoga hercegovačkog puka prema svojoj Gospi. On ju je prihvatio i čitavim bićem zavolio. Ljubav prema njoj nosi u

dubini svoga bića i s koljena na koljeno prenosi na novi naraštaj. Živi ona tako i danas u srcu toga puka. A pod okriljem Marijinim osjeća se narod Božji velikom Božjom obitelji ne samo onih koje veže ista vjera nego i isti rod, i jezik. Molio se

i moli puk Briškoj Gospi, njoj je hodočastio i hodočasti. Zato se u srcu hercegovačkoga katolika, i onoga u domovini i onoga u tuđini, duboko krije jedna velika želja: vratiti se još jednom na Brijeg i vidjeti svoju Brišku Gospu.⁸⁶ ✍

Fra Krsto Kraljević, brat u nevolji i most prema ozdravljenju

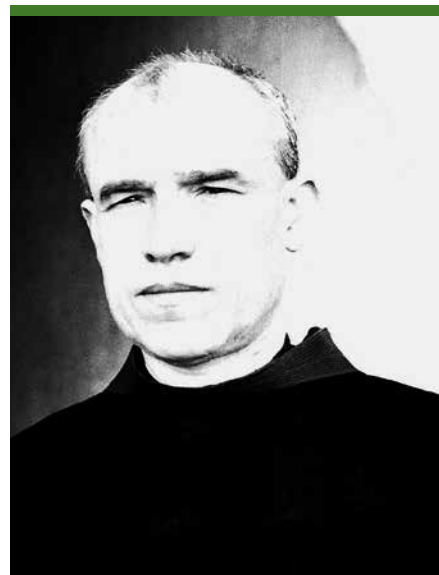
PIŠE: ANĐELKA KRALJEVIĆ

Jedna hodočasnica godinama je nosila velik teret u sebi. Borila se s tjeskobama, strahovima i unutarnjim nemirom koji joj nije dopuštao živjeti u miru. Pokušavala je pronaći snagu u sebi, ali uvijek bi se vraćala na isto mjesto tame.

Za vrijeme hodočašća u Međugorje njezina skupina posjetila je i Široki Brijeg, gdje je čula svjedočanstvo o ubojstvu dvanaestorice franjevac. Na kraju susreta hodočasnici su mogli postavljati pitanja o pobijenim franjevcima. Posebno joj je srcu prirastao fra Krsto Kraljević koji se i sam u svome životu suočavao s duševnim poteškoćama, ali je unatoč svemu ustrajao u vjeri i ljubavi prema Bogu. Ta ju je priča duboko

dirnula jer se prvi put osjetila shvaćenom.

Počela mu se moliti, prikazivati svoje slabosti i patnje. Govorila mu je: »Ti znaš kako je živjeti s ovim križem, budi mi blizu, moli za mene.« Nakon više molitava, osjetila je kako se u njoj polako rađa mir. Kao da je oluja u njezinu srcu utihnula, a duša joj se ispunila svjetlom i povjerenjem. Njezine su duševne rane iscijeljele, strahovi su nestali, a u duši joj je zavladao mir koji samo Bog može dati. Zahvalna je Bogu i zagovoru pobijenih franjevac, posebno onome koji je prošao sličnu kušnju. On joj je postao brat u nevolji i most prema potpunu ozdravljenju. ✍

Molitvom do istine

PIŠE: FRA ANTE DODIG

Na početku fakultetske godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (KBF) u Zagrebu studenti imaju priliku slobodno odabrati predmet s određenom temom seminarskog rada kao pripremu za diplomski rad na

kraju školovanja. Seminarski radovi nisu samo priprema i učenje metodologije nego mogu biti i ozbiljno uranjanje u neku tematsku cjelinu.

Na početku moje druge godine fakulteta, u listopadu 2023., ponudio se,

između ostalih, i kolegij seminarskog rada pod nazivom *Katolički svećenici u politici*. Na prvu mi se svidio naslov kolegija te sam ozbiljno počeo razmišljati koju bih temu mogao u toj tematskoj cjelini obraditi, da i sam iz izvu-

⁸⁶ P. Lubina, nav. dj., str. 83.

čem korist, ali i da to bude ozbiljno i zanimljivo.

Za slučaj fra Radoslava (mlađeg) Glavaša čuo sam kada sam došao u samostan i Hercegovačku franjevačku provinciju. Na prvoj fakultetskoj godini radio sam seminarski rad o fra Leu Petroviću i tada sam pomalo upoznao i Glavaša. Počeo sam intenzivno razmišljati i razgovarati s braćom bogoslovima u našem zagrebačkom samostanu o tome. Za početak me ohrabrio subrat iz naraštaja fra Danijel Miličević, a fra Ivan Lovrić i fra Robert Radić naglasili su mi neke stvari iz Glavaševa života jer su ih poznavali bolje od mene. Jako sam se zagrijao za to i upisao kolegij s idejom da na znanstven način otkrijem barem dio istine o Glavašu. Javio sam se vicepostulatoru fra Miljenku Stojiću koji me odmah ohrabrio i dao mi potrebnu arhivsku građu na kojoj mogu raditi. Predložio mi je i neke korisne knjige i članke. Uvidio sam da je fra Robert Jolić već pisao o Glavašu te pročitao njegove radove koji su me još više privukli za Glavašev slučaj. Fra Miljenko me spojio i s povjesničarom Hrvojem Mandićem koji mi je također obećao pomoć te me svojim znanjem i savjetima snažno podupro. Mandićeva knjiga o Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji u Drugom svjetskom ratu i poraću, u kojoj spominje i Glavaša, te

Jolićevi radovi bili su jako važni za moje daljnje proučavanje.

Nakon prijave za kolegij profesorica Ana Biočić prihvatila je moju namisao, podržala me i dala mi slobodne ruke da pišem te da ju izvješćujem o napretku rada. Uvidio sam tada da je ova tema o Glavašu teška i zamršena, da ne mogu ništa dobro napraviti bez Božje pomoći. Odlučio sam moliti Presveto Trojstvo da me vodi, posebice Duha Svetoga da rad bude istinit, pravedan i po Božjoj volji. Zagovor sam tražio i od naše pobijene braće, a posebice od Glavaša, te meni najdražega u cijelom slučaju slugu Božjega fra Lea Petrovića, također od sv. Franje i Blažene Djevice Marije. Nekada sam se zaboravio pomoliti, no najčešće sam prije svakog istraživanja ili pisanja izrekao kratku molitvu, a nekada bih ostajao malo duže sabran u molitvi. Tako je počeo istraživački rad.

Namisao seminarskoga rada nekako kao da se razabirala sama od sebe. Stekao sam dojam da još nitko nije dovoljno duboko istražio odnos franjevačkih poglavara s Glavašem kojeg se najčešće navodi kao neposlušnog, a na nekim mjestima i izbačenog iz Katoličke Crkve. Za prvo, kako ga ja volim zvati filozofsko, poglavlje »Istinitost povijesnog trenutka« potražio sam savjet od profesora filozofije na KBF-a u Zagre-

bu dr. sc. Danijela Tolvajčića koji mi je rado izišao u susret i pomogao mi literaturom, a kasnije i pregledao poglavlje te me ohrabrio za daljnji rad. Uzeo sam si dovoljno vremena pa sam istraživao arhiv Hercegovačke franjevačke provincije, čitao knjige i tražio daljnje izvore koji mi mogu pomoći u rasvjetljavanju tog povijesnog trenutka. Kolegij je bio iz zimskoga semestra, no ja sam ga u svrhu boljeg proučavanja ostavio za ljetni semestar koji je završavao u srpnju 2024., kada sam ga i završio. Osjećao sam kako vremenom do nečega dolazim. Primicao se već šesti mjesec i ispitni rok. Neke su mi ideje djelovale kao Božji odgovor na moja pitanja te sam stvarno bio uvjeren da će sve biti dobro. Nakon završetka poslao sam rad mentorici Ani Biočić, fra Miljenku Stojiću, fra Robertu Joliću i Hrvoju Mandiću te nekolicini braće bogoslova da ga pročitaju i kritički ocijene. Mentorica se stvarno ozbiljno potrudila te mi ukazala na mnoge grješke i savjetovala me kako oblikovati rad da bi bio u skladu s istinom. Stojić, Jolić i Mandić također su mi vratili rad sa zanimljivim uvidima, a i braća bogoslovi mnogo su mi pomogli. Naposljetku je mentorica još jednom pregledala detaljno ispravljen rad te uočila još nekoliko pogrešaka i rečenica koje treba bolje sastaviti. Mogu reći da sam jako zadovoljan zalaganjem svoje mentorice koja se stvarno potrudila naučiti me poglavito metodologiji, a potom i pisanju povijesnih znanstvenih radova za što sam ja bio čisti početnik. Mnogo mi znači što nije bila suzdržana istaknuti mi negativne strane moga pisanja i razmišljanja o nekom dijelu rada te me uvijek upućivala na pravi smisao. Rad je na završetku kolegija i moje druge godine profesorica Biočić ocijenila izvrsnim te me pohvalila za trud.

Kada je počela moja treća godina studija u listopadu 2025., profesorica mi je prišla i preporučila da, ako hoću, predamo rad za dekanovu nagradu na KBF-u. Na prvu mi je to zvučalo malo

čudno, pitao sam se trebam li težiti ka nagradi s obzirom na to da sam franjevac. Nakon savjetovanja s mojim odgojiteljem fra Serdom Čavarom i još nekolicinom braće koji su me do kraja podržali, odlučio sam predati rad za nagradu dekana KBF-a. Još smo ga jednom pregledali te ga malo dodatno stilski uredili kako bi bio spreman za primopredaju kada ured dekana službeno raspiše natječaj za nagrade. Kad je natječaj bio otvoren, profesorica Biočić je napisala svoj osvrt na cijeli proces nastanka rada te o mom zalaganju

i o kvaliteti rada koji je nazvala značajnim djelom za crkvenu povijest u Hrvata. Na tome sam joj stvarno zahvalan. Prepoznala je moj trud i podržala me na sve moguće načine. U veljači 2025. ured dekana na službenoj je internet-skoj stranici KBF-a i na oglasnoj ploči fakulteta objavio dobitnike nagrada. Bio sam jako sretan jer se ime mog rada nalazilo na popisu nagrada. Poglavito sam bio sretan radi teme o Glavašu za koju i sada smatram da treba biti još bolje istraжена i obrazložena te razjašnjena radi kojekakvih glasina koje o

njemu kao tobožnjem negativcu kruže.

Bogu sam zahvalan na mogućnosti proučavanja i pisanja ovoga rada. Zahvalan sam i svim ljudima koji su mi na bilo koji način pomogli dajući mi time vjetar u leđa. Iako ispred ovoga rada stoji moje ime, smatram da pripada svima koji su u njemu sudjelovali. Uložili smo trud, pobijena braća su nas kod Gospodina zagovarala, a sam Bog nas je obdario potrebnom milošću da učinimo nešto dobro i lijepo, što će doprinijeti pravdi i istini kakva je Bogu i ljudima mila. ✍

Prošla sam kroz ta **vrata***

PIŠE: I. Č.

Jesen 2024. ostat će mi zauvijek urezana u srce. Kao majka djeteta s trombofilijom već godinama živim s tihim, stalnim strahom. Svaka ozljeda, svaka pomisao na operaciju nosi opasnost od velikog gubitka krvi jer je tada teško zaustaviti krvarenje. Naučila sam biti jaka, ali majčino srce nikada se do kraja ne navikne na brigu.

I onda je moj sin slomio ruku. Liječnici su je stavili u gips i rekli da ćemo čekati određeno vrijeme da vidimo hoće li početi sama zarastati. Ako ne, slijedila bi operacija. Četiri dana do kontrole činila su mi se kao vječnost. Svi smo bili zabrinuti, a ja posebno. U tišini sam nosila strah koji nisam znala komu povjeriti.

Već 40 godina dolazim na Široki Brig. Crkva mi je mjesto mira, molitve i utjehe. Ali uvijek sam osjećala posebnu blizinu prema skloništu u kojem su zapaljeni širokobriješki fratri u Drugom svjetskom ratu. Ta su vrata uvijek bila

zatvorena. Ipak, svaki put kad bih prolazila u meni se javljala snažna želja da uđem. Nikada nisam uspjela. Kao da je vrijeme uvijek govorilo: »Ne još.«

Toga dana, sasvim iznenađena i bez posebnog nauma, odlučila sam otići u franjevačku galeriju na izložbu. Spontano sam povelala i sina, iako je bio bolestan, s rukom u gipsu. Nisam puno razmišljala, samo sam osjetila da trebamo ići. Na povratku iz galerije ugledala sam otvorena vrata skloništa. Zastala sam. Srce mi je snažno zakucalo. Kao da me neki tihi, ali odlučan unutarnji glas povukao prema unutra. Znala sam da moram ući. Uvela sam i sina.

U tom prostoru molila sam se svim svetcima i mučenicima koji su na tom mjestu dali svoje živote. Molila sam iskreno, majčinski, bez velikih riječi. Samo s vjerom i boli. U jednom trenutku, bez ikakva objašnjenja, osjetila sam dubok mir. Strah je nestao. Kao da mi je netko rekao: »Sve će biti dobro.«

Četiri dana poslije došli smo na kontrolu. Liječnici su bili iznenađeni. Ruka je u velikoj mjeri bila zacijelila. Operacija više nije bila potrebna.

Znam što sam doživjela. Znam gdje sam bila i što sam molila. I znam da se toga dana dogodilo nešto više od pukog slučaja. U tišini skloništa, među mučenicima, primila sam dar mira i nade. A moj sin – dar ozdravljenja. ✍

* Svi su podatci poznati Vicepostulatori.

Iz sadržaja

IZ LJETOPISA	4
STRATIŠTA	14
GLAS O MUČENIŠTVU	17
GLAS O ZNAKOVIMA	28
NATJEČAJ	40
POVIJESNE OKOLNOSTI	43
PODLISTAK	46

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva »Sluge Božje fra Andrija Topić i 49 braće«, XIX., 1 (35), Široki Brijeg, siječanj – lipanj, 2026.
Broj zaključen 31. prosinca 2026.

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

LEKTURA I KOREKTURA:
Zdenka Leženić

ADRESA:
Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

VEZA:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

GRAFIČKI PRIJELOM I TISAK:
FRAM-ZIRAL, Mostar

GLASILO IZLAZI POLUGODIŠNJE:
siječanj i srpanj
Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

CIJENA POJEDINOG PRIMJERKA:
4 KM; 2 EUR

GODIŠNJA PRETPLATA (\$ POŠTARINOM):
BiH 10 KM; HR i EU 11 EUR; CH 11 CHF;
SAD 16 USD; Canada 17 CAD

SLANJE PRETPLATE, DOBROVOLJNIH PRILOGA:
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
tekući račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

FRA MILJENKO STOJIC

Dragi čitatelji!

Živimo u vremenima kada nam umjesto uzora pred oči stavljaju razne zvijezde i zvjezdice ili, blago rečeno, potrošnu robu, besprizornike. Naravno, omotano je to u šaren omot kako bismo lakše progutali. Očito nas smatraju nedoraslom djecom koju se time može zavesti.

No, onaj tko drži do sebe, ne će progutati tu udicu. Jasno mu je kako takva hrana za dušu nije dobra, kao što ni za tijelo nije dobra umjetna hrana. Umjesto toga i za dušu i za tijelo tražit će onu pravu hranu.

Vicepostulatura pobijenih hercegovačkih franjevaca odavno je poslala tim putem. Naslonila se na sve one koji su prije govorili o svemu tome i ustrajno poslala dalje. Danas smo na točki da je 50 od njih 66 proglašeno slugama Božjim. Crkva ih je prepoznala nepatvorenim primjerima za nasljedovanje ili za našu duhovnu i duševnu hranu. Zasjat će oni u budućnosti još jače, jer nastavljamo osvjetljivati njihov život i rad, snagu njihova mučeništva. To čisti i našu svijest te nas čini otpornijima na krive korake u životu.

Naravno, ne zaboravljamo ni onih preostalih 16. I dalje za njih tražimo svjedočenja i dokumente kako bi i oni što prije postali slugama Božjim te nastavili ići prema oltaru. Uvjereni smo da su to zaslužili, ali zbog okolnosti njihova ubojstva još ne uspijevamo prikupiti dovoljne dokaze za njihovo mučeništvo.

Pred vratima nam je i objelodanjivanje službene molitve za uzdignuće na oltar slugu Božjih hercegovačkih franjevaca te za njihov zagovor pred Bogom glede neke naše potrebe. Nadam se da će do sljedećega broja ovoga našega glasila to već biti urađeno. Baš se radujem tome trenutku. Zaslužili su da se i službene molitve, a ne samo one naše osobne, sliju njima u čast.

Uvjeren sam da će sve ovo biti na korist našem narodu i svima onima koji će prepoznati da su sluge Božje ubijeni hercegovački franjevci dostojni nasljedovanja. A i te kako nam je u ova vremena potrebna jasnoća naših pogleda.

Znam, ponovio sam određene misli iz prošloga uvodnika. Želim da nam se usjeku u pamet te da zajednički nastavimo naprijed. Bog će nam zacijelo u tome pomoći.

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

»Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute Majka Svetaca